

מבט על, גיליון 732, 12 באוגוסט 2015

המרוץ לבית הלבן 2016: דוח מצב

מאת עודד ערן ואואן אלתרמן

שישה חודשים לפני ספירת הקולות הראשונים בבחירות המוקדמות באיווה ובניו-המפשייר, המרוץ של המועמדים הדמוקרטים והרפובליקנים לבית הלבן צובר תאוצה. כצפוי, במרכז הבמה ניצבות שאלות על עמדות בנושאים מרכזיים ועל אישיות המתמודדים. הנושאים הקשורים לישראל ממלאים גם הם תפקיד, במיוחד לאור הוויכוח המתמשך סביב עסקת הגרעין עם איראן, אם כי באופן שלא משרת בהכרח את האינטרס הישראלי.

במחנה הדמוקרטי המובילה הברורה היא הילרי קלינטון. היא גייסה יותר כספים מאשר כל מועמד דמוקרטי אחר, והסקרים מעניקים לה יתרון של 35% לפחות על פני כל האחרים. מצב זה נותר על כנו גם כאשר שמו של סגן הנשיא ג'ו ביידן מתווסף לסקרים, אף שעדיין לא הצטרף רשמית למרוץ. יחד עם זאת, על מערכת הבחירות של קלינטון מעיבה עדיין חקירת ה-FBI בנוגע להאשמות, כי במהלך כהונתה כמזכירת המדינה, עשתה קלינטון שימוש בתיבת דוא"ל פרטית לשגור ולאחסון של מסמכים רשמיים מסווגים. כל עוד חקירה זו מתנהלת, הרפובליקנים צפויים לנצל זאת כדי לתקוף אותה. בעיה נוספת שרודפת את קלינטון היא הקושי שלה לסחוף את הבוחרים הדמוקרטים בשטח.

מאחורי קלינטון משתרך בסקרים מועמד שדווקא מצליח לגייס את אותה תמיכה מהשטח: הסנטור מוורמונט ברני סנדרס המציג עצמו בסנט כעצמאי, שמאתגר את קלינטון משמאל. סנדרס מתמקד בצורה ישירה בנושא אי השוויון ובמה שהוא מכנה "מעמד המיליארדרים". כדי לרסן את ההשפעה הלא מידתית של העשירים הגדולים, סנדרס מציע להעלות את מס הרכוש ולהגביל את המימון הציבורי ולמערכות הבחירות במטרה לצמצם את ההשפעה של הכסף הגדול שמגיע מתאגידים.

בעוד שקלינטון וסנדרס (וללא ספק גם ביידן) תומכים בעמדת הנשיא אובמה לגבי העסקה עם איראן, סנדרס שחרר בנוסף הצהרה אחרי נאומו של ראש הממשלה נתניהו בפני הקונגרס במאוס האחרון, ובה האשים את נתניהו שניצל את הנאום לצרכיו הפוליטיים הפנימיים. הצהרתו עומדת בניגוד לזו שפרסם הסנטור צ'אק שומר, הדמוקרט הניו יורקי, שידוע בידידותו האישית עם נתניהו, בה הוא מכריז שיצביע נגד הנשיא וההסכם עם איראן. העמדות המתנגשות של סנדרס ושומר מלמדות על הקרע שנוצר בין מנהיגי ארצות הברית לישראל ובתוך המפלגה הדמוקרטית עצמה סביב העסקה עם איראן. הוויכוח בקונגרס סביב סוגיה זו מאיים לפגוע בכלל יחסי ארצות הברית-ישראל. במובן זה, להצטרפותו של ביידן למרוץ על המועמדות מטעם המפלגה הדמוקרטית עשוי להיות אפקט מרגיע, שכן סגן הנשיא צפוי לחתור לבנות גשרים עם ישראל, כדי לזכות בתמיכה בקרב הדמוקרטים הפרו-ישראלים.

במחנה הרפובליקני המרוץ הרבה יותר סוער. בסוף יולי, ישראל מצאה עצמה בלב הסערה כאשר מושל ארקנסו לשעבר מייק האקבי טען, כי בעצם יישום הסכם הגרעין עם איראן, ברק אובמה "מצעיד את הישראלים לעבר המשרפות". הערה זו זיכתה את האקבי בגינויים כמעט מקיר לקיר. הדמוקרטים הסתערו, יריביו הרפובליקנים האשימו אותו כי הרחיק לכת, והישראלים נפגעו. "מר האקבי היקר, אף אחד לא מצעיד עוד אף יהודי למשרפות", כתב שר התחבורה ישראל כץ, "זו הסיבה שהקמנו את מדינת ישראל ואת צבא ההגנה לישראל, ואם צריך נדע כיצד להגן על עצמנו בעצמנו".

הנושא הישראלי לא בלט בעימותים שהתקיימו ב-6 באוגוסט 2015 בין המועמדים הרפובליקנים, למרות ששאלות על המדיניות במזרח התיכון הוצגו בצורה רחבה יותר. במסגרת העימותים שנערכו באצטדיון קוויקן לואנס בקליבלנד (ביתם של קבוצת הכדורסל "הקוולירס" אותה מאמן דיוויד בלאט), חולקו 17 המועמדים לשתי קבוצות נפרדות של 10 ו-7. חלק מהמועמדים הצליחו יותר מאחרים, אולם אף אחד מהם לא סומן כמי שהשיג ניצחון סוחף. במהלך העימות ולאחריו, הצליח כדרכו דונלד טראמפ, שעדיין מוביל בסקרים במחנה הרפובליקני, לעורר סביבו את המהומה התורנית. אם סנדרס הוא הפופוליסט העצמאי שרץ מטעם הדמוקרטים, הרי שטראמפ הוא המקבילה הרפובליקנית בגרסה הרבה יותר בוטה.

על רקע הזירה הפוליטית האמריקנית שמאופיינת בפוליטיקאים מלוטשים וזהירים, העימותים חיזקו את הדימוי של טראמפ כפרובוקטור בלתי מתפשר. סירובו של טראמפ להתחייב לכך שלא ירוץ

באופן עצמאי אם לא ייבחר כמועמד מטעם המפלגה הרפובליקנית, צריך לשמש סימן אזהרה עבור המפלגה, במיוחד אם טראמפ ירד בסקרים. תרחיש זה בהחלט ייתכן לאור חילופי הדברים התוקפניים שלו עם מגישת פוקס ניוז לאחר שתקף אותה בגסות, מהלך שרק מוסיף ומרחיק אותו מהממסד הרפובליקני. רפובליקנים רבים מאמינים שהמועמד העצמאי רוס פגע בסיכויים שלהם לנצח בבחירות לנשיאות של 1992, ולכן חוששים מהשלכות דומות של התמודדות עצמאית של מועמד כמו טראמפ.

עימותים שבהם יש דקה אחת לתשובה אינם הדרך האידיאלית להעריך לעומק את השקפות המתמודדים בסוגיות ספציפיות, אך הם בכל זאת סיפקו אינדיקציה ברורה, אם עוד היה צורך בכך, לעובדה שהמחנה הרפובליקני האמריקני ניצב פה אחד נגד ההסכם עם איראן. אפילו הסנטור ראנד פול מקנטקי, שידוע בעמדותיו היוניות יחסית בכל הקשור למדיניות חוץ, טען שממשל אובמה היה צריך לנהל את המשא ומתן מעמדת כוח חזקה יותר. פול הוסיף שכנשיא, הוא לא יוותר על הסנקציות עד שהאיראנים יוכיחו שהם עומדים במחויבויות שלהם בעסקה. מרבית המועמדים הרפובליקנים הצהירו שאחד המהלכים הראשונים שיעשו עם בחירתם לנשיאות יהיה לסגת מהסכם הגרעין עם איראן. בנושאי חוץ באופן כללי, המועמדים מתחו ביקורת חריפה על הנשיא אובמה, שלשיטתם לא התנהל כמנהיג ולא מילא את תפקידו כמפקד העליון של הצבא, ועל שניסה 'להוביל מאחור'. יחד עם זאת, היחיד שהיה מוכן להתחייב להציב כוחות אמריקנים על הקרקע כדי להילחם בדאע"ש היה הסנטור לינדסי גראהם מדרום קרוליינה. מושל פלורידה לשעבר ג'יב בוש הודה שההחלטה של אחיו לפלוש לעירק ב-2003 הייתה טעות. מושל לואיזיאנה בובי ג'ינדל היה הראשון לציין שהנשיא אובמה נכשל בהצבעה על האויב האמיתי – הטרור של האסלאם הרדיקלי. הסנטור טד קרוז מטקסס חזר על כך. בין לבין, השמיע פול כמה אמירות חריגות כמו התנגדותו המוצהרת לסיוע חוץ, לרבות לישראל. הסוגיה הפלסטינית לא עלתה כלל בעימות.

אם לשפוט לפי העימותים של הרפובליקנים והעמדה הפרו-ישראלית הבסיסית של המועמדת הדמוקרטית, על פניו דומה שהנזק למעמדה של ישראל קטן ביותר בכל הקשור למרוץ לנשיאות והשפעתו על דעת הקהל האמריקנית. קרלי פיורינה (המנצחת הברורה לטעמנו בעימות הראשון מבין השניים שנערכו בשבוע שעבר), אמרה שאחד המהלכים הראשונים שתעשה כנשיאה יהיה להזמין את "ידידה הטוב נתניהו". קרוז הצהיר שיעתיק את השגרירות האמריקנית לירושלים כחלק מהמהלכים הראשונים שהוא יבצע. יחד עם זאת, אין לשכוח שמדובר בהצהרות קמפיין, וכי אנו עדיין לפני הקרב על גבעת הקפיטול סביב ההסכם עם איראן, ולפני ההשלכות של תוצאתו תהא אשר תהא. עמדותיהם של המועמדים לנשיאות עשויות שלא לשקף מגמות עמוקות יותר בדעת הקהל – במיוחד בקרב דמוקרטים שהולכים ומתרחקים מישראל – ואשר עלולות לצוף על פני השטח בעתיד.

המרוץ הארוך לבית הלבן נמצא רק בתחילתו. במציאות המשתנה תדיר של המזרח התיכון, שאלת ההסכם עם איראן, היא רק אחת מני רבות, למרות היותה מרכזית. בעימותים המקצים דקה בלבד לכל תשובה, המועמדים אינם יכולים להציג חלופה ראויה למדיניות של הממשל הנוכחי. אין לטעות לכן בין היכולת של ישראל להשפיע על הפוליטיקה האמריקנית ועל המדיניות הצבאית שלה במזרח התיכון, לבין סיסמאות שנזרקות לחלל האוויר במהלך קמפיין בחירות.

יחד עם זאת, להתפתחויות במהלך המרוץ ומהעימותים הטלוויזיוניים הראשונים יש לקחים ראשונים. המפלגה הרפובליקאית מתנערת ממדיניות אי ההתערבות של רון פול מלפני ארבע שנים. כיום חלק הארי של המפלגה נצמד לקו נצי בנושא מדיניות החוץ ומפגין התנגדות גורפת לעסקה עם איראן. במחנה הדמוקרטי, הקרע בתוך המפלגה סביב שאלת עסקת הגרעין עדיין לא הגיע למרכז במת הדיונים. בשלב מסוים בשנה הבאה, עשויה הילרי קלינטון להידרש להכריע כיצד לאזן בין התומכים במחנה הדמוקרטי בהסכם (וביניהם נשיא דמוקרטי מכהן), לבין המתנגדים לו וביניהם דמוקרטים פרו-ישראלים (כמו למשל איש העסקים הישראלי-אמריקני חיים סבן, תורם מרכזי של קלינטון). כיצד תחליט קלינטון ומה יהיו השלכות החלטתה על התמיכה הדו-מפלגתית המתמשכת בישראל? בשלב זה קלינטון יכולה להתחמק מהכרעה. ככל שהקמפיין יתקדם, אלה יהיו הסוגיות שראוי לעקוב אחריהן.